

סקירת ספרות :

בכדי להבין ולחקור את נושא העסקת נשים חרדיות בשוק העבודה , סקירת הספרות תציג בתחילה רקע על החברה החרדית בהקשר של החלוקה המגדרית במרוצת השנים ותתייחס לקשר שבין משתני המחקר.

בחברה החרדית ישנה הבחנה בין גברים לבין נשים בכל הקשור למרחבים הציבוריים כבר מהגילאים הצעירים. בנוסף להפרדה הפיזית , קיימת גם הפרדה בין הגברים והנשים בכל הקשור לתפקידים החברתיים. ההבחנה מתבססת על התפיסה היהודית שלפיה הגבר הוא זה שאחראי לניהול העניינים שמחוץ לבית שחלקם הוא עניין הפרנסה ולעומת זאת האישה החרדית היא זו שאחראית בעיקר על ענייני הבית וגידול הילדים (זרעאלי, 1999).

לאחר מלחמת העולם השניה וחורבן הישיבות באירופה, התגייסו הגברים והנערים החרדים בישראל לשקם את עולם התורה באמצעות לימודים משותפים (פרידמן, 1988).

בשל המצב שהשתנה, בידי הנשים הופקדה האחריות על הפרנסה בידי הנשים. בשל כך , מצב זה הקנה להן כוח היות והן השולטות במצב הכלכלי של המשפחה (שלג, 2000).

בניגוד למצב בעבר בו נשים היו יוצאות ללמוד ולעסוק רק בתחום ההוראה , בשנים האחרונות הן רוכשות את השלכתן בתחומים שונים : מחשבים, עיצוב גרפי, ראיית חשבון וכד' (סטדלר, 2003; שלג, 2000).

המשתנה התלוי מדבר על בחירת הנשים החרדיות בתפקידים שונים בשוק התעסוקה ומידת שביעות רצון בתפקיד ו/או בארגון. ניתן לראות כי הרצון של הנשים החרדיות הוא להוכיח כי למרות אופי חייהם השונה משל החיים של האנשים החילוניים (משפחות מרובות ילדים, כשרות, שמירת מצוות, לבוש צנוע וכד') , הן שוות לנשים החילוניות באיכות עבודתן ובהשכלתן ובאמצעות תפקודם המקצועי להוכיח שהן לא צריכות להיות בעמדת הגנה. כך גם רצון להוכיח למעסיקיהם החילוניים כי על אף שעולמם שונה בתכלית , הן יכולות להיות טובות כמו ואף לעיתים יותר מהנשים החילוניות (Friedman, 1993).

בנוסף, נראה כי הרצון למימוש עצמי בקרב הנשים החרדיות הוא גבוה מאוד מעבר לכך שהן מזהות את הצורך בקריירה ויציאה לעבודה (Casper, 2007).

שינויים אלו בקרב הנשים החרדיות נובעים ממספר סיבות כאשר הסיבה הראשונה היא שהאישה היא המפרנס היחיד בבית, בדרך כלל למשפחה מרובת ילדים ועליית רמת החיים. כל אלו מצריכים מהאישה להכניס פרנסה כמה שיותר גבוהה במסגרת תפקידה. סיבה נוספת היא קשורה יותר למימד הנפשי. האישה החרדית מרגישה כי היא רוצה להגשים ולממש את עצמה מעבר לחיי המשפחה וגידול ילדים וזאת גם בשל היותה ערה למצב ההשכלה אשר עולה במשך הזמן (Harpaz,Sharabi, 2005).

Barzilai-Nahon (2005), טוען בהקשר של שביעות רצון של הנשים החרדיות במקומות העבודה כי ניתן לראות זאת על פי מוסר העבודה הגבוה שלהן ולא רק מהסיבה שהן אחראיות על המצב הכלכלי בבית ועל חיי המשפחה. בקרב הנשים החרדיות יש משמעת נוקשה המתבטאת בעבודה מקצועית ויעילה ללא פשרות.

נתון נוסף המוכיח את נושא הרצון לעבוד ולפתח קריירה הוא כי הנשים החרדיות הן העובדות היציבות ביותר בקרב הנשים ושיעור התחלופה שלהן הוא הנמוך ביותר בשוק בהשוואה לאוכלוסייה הלא חרדית אשר שם ניתן לראות אחוזי נשירה גבוהים (Friedman, 1993).

נתונים אלו מתקשרים למשתנים הבלתי תלויים שמדברים על כך שישנה מוטיבציה גבוהה בקרב הנשים החרדיות להוכיח שהדברים הם אחרת ממה שהם נראים- לא כל הנשים החרדיות יושבות ומגדלות ילדים, גם להן יש שאיפות לפתח קריירה, רוצות להראות שיש להן ידע במגוון של תחומים. כמו כן, המשתנים הבלתי תלויים בוחנים את המחיר שמוכנות הנשים החרדיות "לשלם" בשביל להשתלב בתחומי התעסוקה. בן שחר (2003), מציין כי הנשים החרדיות אשר יוצאות לשוק העבודה הן כוח איכותי אשר מתאפיינות במוטיבציה גבוהה מאוד, לויאליות גבוהה למקום עבודתם וכן מוכנות לעבוד בכל שכר שיינתן גם אם יהיה נמוך ביחס לשכר שמקבלים עובדים אחרים באותו המקצוע. במסגרת התייחסות למימוש עצמי ולרצון להצלחה יש להתייחס למספר מושגים:

העצמה:

המונח "העצמה" משמעו התפתחות או השגה של כוח בין אם יחיד ובין אם קבוצה אשר מעבירה את האדם ממצב של חוסר אונים למצב של קבלת עוצמה יחסית (Staples, 1990).

העצמה הוא מושג אשר יכול להסביר מושגים דומים לו כמו ערך עצמי, מסוגלות להתמדה תעסוקתית וכן שליטה. על מנת שהאדם יממש את הפוטנציאל החבוי בו הוא צריך להיות בעל ראייה חיובית על עצמו ועליו לחוות הרגשה של יעילות (Bandura, 1997).

בהתאם להגדרה, ניתן לראות כי הנשים החרדיות באמצעות יציאתן למעגלי העבודה מעלות את תחושת הערך העצמי, המימוש בעצם פיתוח קריירה או הימצאות במקום עבודה למשך תקופה ארוכה כאשר מצב זה מוכיח להן כי יש להן משמעות מעבר להתנהלות שהייתה בשנים שקודם לכן כאשר תפקידן היה לתחזק את הבית ולגדל את הילדים. ההעצמה נותנת להן ביטחון והן מרגישות שהן מתפתחות יותר מבחינת ההשכלה ותורמות יותר מבחינת הכנסת מקור פרנסה משמעותי למשק הבית שלהן בזמן שהבעל לומד תורה ואין פוגעות בשגרת לימודיו. בשל יתרונות אלו, מסכימות החרדיות לעבוד בין אם בתחילת העבודה ובין אם לאורך תקופה אפילו בשכר שנמוך יותר מהשכר המוצע במשק לאותו התפקיד או המקצוע כיוון שמבחינה נפשית הן מרגישות מועצמות יותר.